

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ
УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

1. ОПШТИ ПОДАЦИ

Име кандидата

Марија Граховац

Уметничка област

Примењена уметност, Примењена графика

Име ментора

Гордана Петровић, редовни професор

Назив уметничког пројекта

СИЛА – графика у простору

Комисија за писање извештаја

Гордана Петровић, редовни професор, ФПУ, Бг
Мирко Огњановић, редовни професор, ФПУ, Бг
Данијела Фулгоси, редовни професор, ФПУ
Сузана Вучковић, ванредни професор, ФУ, Звечан
Драган Момиров, редовни професор, ФЛУ, Бг

Датум седнице Наставно уметничко
научног већа на којој је именована
Комисија

7. новембра 2016. године

Број одлуке о именовању Комисије

03-13/84/VI/3

2. Биографија кандидата

Име и презиме	Марија Граховац Каран
Место и датум рођења	Београд, 1978.
Адреса	Булевар деспота Стефана 68а, Београд
Телефон	063/8817721
E-mail адреса	mari.grahovac@gmail.com

Рођена 1978. године у Београду. Дипломирала 2002. на Факултету примењених уметности у Београду, смер Графика и књига; магистрала 2006. године на истом факултету. Излагала на 12 самосталних изложби и на 110 колективних изложби у земљи и иностранству. Добитница 3 националне и 4 интернационалне награде. Члан УЛУПУДС-а. Предаје на Високој школи ликовних и примењених уметности струковних студија у Београду.

Награде и похвале:

2014. Откупна награда Министарства културе и информисања Републике Србије на изложби „Мала графика“, галерија Графички колектив, Београд.
2011. Награда „46. Златног пера“ Ex Libris друштво, галерија Цвијета Зузорић, Београд.
2010. Похвала жирија „10. Међународног бијенала уметности минијатуре“, Горњи Милановац.
2009. Плакета УЛУПУДС-а „41. Мајске изложбе – Светлост“, Музеј историје Југославије, Београд.
2008. Специјална награда „III Интернационалног CGD Ex-libris конкурса“, Гент, Белгија.
2007. Похвала жирија „Пролећне изложбе 2007.“ галерија Стара капетанија, Београд.
2005. Награда „43. Златно перо“, Ex Libris друштво, галерија Прогрес, Београд.
2002. Награда „Михаило С. Петров“ за најбољи графички лист, ФПУ, Београд.
2001. Награда „Честитка 2001“, галерија Палета, КЦБ, Београд.

Изложбе и пројекти:

Самостално излагала четрнаест пута у Београду, Крагујевцу, Новом Саду, Сопоту. Учествовала на великом броју најзначајнијих изложби графика, годишњег, бијеналног и тријеналног карактера у земљи (галерије: Графички колектив, Цвијета Зузорић, Дом омладине, Центар за графику и визуелна истраживања, Сингидунум...), као и на међународним изложбама у иностранству: Швајцарска, Белгија, Кореја, Мађарска, Бугарска, Румунија, Италија, Уругвај, Турска, Хрватска, Пољска, Немачка, Русија...
Ауторка четири графичке радионице: Art Wrapping paper – Жао ми је да отворим, Emoticons – Емо-иконице. Учесник међународне графичке радионице „Енергија простора“ у Швајцарској, и учествовала у две колоније у земљи.

Креирала је велики број графика сврстаних по циклусима и именоване:

- СИЛА 13, СИЛА 14, СИЛА 15 – компјутерске графике на клириту
- SILVER FORCE, COLOUR FORCE, Ова сила јесте мила – компјутерске графике малих и великих димензија на алубонду;
- FORWARD – компјутерске графике на форексу;

- пројекат „О љубави“ – серија графика у техници линореза и линогравуре;
- инсталације:
  - покретна, пречника 110 цм у оквиру циклуса и изложбе SILVER FORCE,
  - просторна, димензија 150x20цм.

3. Детаљна анализа уметничког пројекта кандидата

Докторски уметнички пројекат „СИЛА – графика у простору“ бави се истраживањем примене компјутерске графике у простору, њеног транспоновања, „изласка“ из галеријског у отворени простор. Рад се састоји од изложбе графика, писаног рада и видео-приказа ових графика на фасадама одређених архитектонских објеката у Београду уз аудио запис звука са локација. Изложба је одржана у галеријском простору „Магацин“ у Улици Краљевића Марка 4, у Београду, у септембру 2016. године.

Анализом графике као класичног ликовног медија и њеним неуобичајеним измештањем у спољашњи простор, овим пројектом докторанд износи резултате свог истраживања промене перцепције и емотивног доживљаја посматрача уметничког дела у различитим временским условима, добу дана, под утицајем звукова и масе пролазника, под утицајем околних архитектонских објекта.

Назив СИЛА симболично указује на међусобну интеракцију: уметничко дело (графика) – простор – посматрач (физичке и духовне реакције).

Уметнички циљ пројекта је анализа различитости поимања графике на нивоу изведбе и презентације.

У пројекту СИЛА Марија Граховац почиње пажљивим одабиром локација за постављање графика у центру Београда. Биране су површине објеката који се налазе на високо фреквентним местима са многобројним људима и саобраћајем. Позициониране су на спољном зиду Основне школе Скадарлија у Француској улици бр. 2 (већ реализовано), а планирано је да буду и у изложима Радио Београда у Хиландарској улици бр. 2, на фасади Филозофског факултета са погледом из Кнез Михајлове и на згради Битеф театра, Сквер Мире Траиловић.

Графике великих димензија реализоване су у техници дигиталне штампе на плочастом, алуминијумском материјалу – алубонду, сребрне боје, дебљине 3mm, штампаном у два нивоа. Алубонд, грађевински материјал, Марија Граховац је изабрала као графичку подлогу за штампање због глатке површине, благо рефлектујуће, чиме је омогућена промена перцепције рада у односу на угао посматрања, количину и правац природне, односно вештачке светлости. На тај начин постиже се динамичан однос посматрача према уметничком делу као и променљиво визуелно сагледавање.

У писаном делу докторског уметничког пројекта кандидаткиња је истраживала како уметничко дело функционише изван галеријског простора и како измештањем у урбани простор делује на социјални аспект појединца и шире друштвене заједнице. Детаљном анализом истиче сличности и разлике овог пројекта у односу на уличну уметност и пружа могуће одговоре да ли свакодневна перцепција уметности ствара услове за већу комуникативност уметничког дела са посматрачем, услед могућности свакодневног визуелног контакта.

У уводном делу образлаже нужност промене схватања графике као уметничког медија услед техничких и технолошких, па и идеолошких промена. Уз примену нових технологија, пре свега дигиталне, мења се начин продукције, открива могућност штампе на новим подлогама и у оквиру нових формата. У раду износи своје ставове везане за многа, још увек спорна питања у вези примене дигиталне технологије, као што је проблем извођења матрице, употребе „алата“ при извођењу матрице, проблем тиража (продукције), ауторства... Наглашава да нове технологије користи у овом пројекту искључиво у функцији спровођења своје идеје, за реализовање замишљеног концепта. Са тим ставом, у раду даје богат историјски преглед примене дигиталних технологија у уметничкој пракси у свету и на простору бивше Југославије, са анализом поступака, техника, алата, кроз примере уметника и њихових дела битних за њено истраживање.

Управо унапређење техничких могућности, употребом нових технологија омогућила је излазак уметности у спољни простор, изван галерија, у облику инсталација, комплексних објеката, штампаних материјала и визуелно-виртуелних осликавања фасада.

Представљајући свој индивидуални уметнички развој од примене класичних графичких техника и схватања, даје нам увид у своје прве покушаје примене компјутерске технологије, од

крајње једноставних до све сложенијих. Промене у стварању сопственог ликовног израза, кроз поједностављивање и свођење цртежа, ишле су истовремено са усвајањем знања и искустава све сложенијих поступака које пружа дигитална технологија, брзо променљива, комплекснија, са све већим могућностима примене. Кроз анализу радова овог пројекта даје и објашњења техничко-технолошких поступака примењених при теализацији дигиталних графика.

Напуштајући фигуративност, истражући дејство линија и ритмова, као могућег снажног енергетског дејства на посматрача, Марија Г. мења и формат. Више није правоугаони, четвороугаони, већ постаје кружни. У овом пројекту радови излазе из сваког класичног формата. Форма рада је рашчлањена на појединачне сегменте („муње“) који се понављају, вибрирају, тако да дају утисак динамике унутар самог рада.

У закључним разматрањима у свом пројекту М. Г. износи своје ставове о:

- промени графике као класичног медија у време дигиталне технологије;
- репродуктивности дигиталне графике;
- инкорпорирању графичке уметности у архитектуру;
- облику презентирања уметничког дела изван галеријског простора;
- активнијем односу посматрача уметничког дела и
- интеракцији уметничког дела – посматрача – амбијента.

4. Оцена остварених резултата

Докторски уметнички пројекат СИЛА – ГРАФИКА У ПРОСТОРУ кандидаткиње Марије Граховац Каран представља потпуно остварену целину теоријског и уметничког рада. Искрпно теоријско и практично истраживање резултирало је циклусом графика и видео-записа. Свеобухватан писани рад Марија Г. је поткрепила многим подацима и анализама до којих је дошла различитим методолошким приступима и засновала га на великом броју теоријских ликовних, психолошких, социолошких референци. На овај начин кандидаткиња је показала супериорно познавање материје коју је истраживала и реализовала у свом уметничком пројекту.

Реализација овог пројекта је значајан помак у графичкој уметности и представљању става да она данас нема границе; да се на темељима класичног непрекидно развија ново: нове технике, средства, алати, поступци, подлоге за штампање и нов однос према продукцији. Овај пројекат потврђује одлуку аутора да упркос могућности да дигитална графика може имати неограничен број отисака, аутор бира један аутентичан, мултиоригинал. Својим радом показује суверено владање могућностима компјутерских поступака у служби ликовно-графичке уметности.

Значајан допринос графици постигнут је демонстрацијом нове подлоге за штампање (алубонд) и на тај начин папир престаје да буде неприкосновени материјал у графичкој продукцији.

Докторски уметнички пројекат није усмерен само на уско поље уметничке графике и графике као медија данас, већ и на психолошко-филозофско дејство уметности, тј. графике у простору. У свом раду аутор наглашава напуштање галеријског простора као места излагања и напуштање пасивне улоге посматрача. Такође, бави се и спољним утицајима времена и звука на доживљај и прихватање уметничког дела. Реализација докторског пројекта – графике одштампане на постојаном материјалу и бојама отпорним на атмосферске услове постављене на фасаде зграда у самом центру Београда, утицаће на изглед зграда и околног простора.

5. Критички осврт Комисије

Комисија сматра да докторски уметнички пројекат кандидата Марије Граховац под називом „Сила – графика у простору“ представља оригиналан допринос у пољу ликовно-графичке уметности.

Напуштајући идеју умножавања отисака графичке матрице, пројекат СИЈА помера границе схватања графичке уметности на ниво јединственог уметничког дела. Истраживањем дигиталне технологије, као и нових материјала за штампу попут алубонда, Марија Граховац својим пројектом доприноси новим ликовно-техничко-технолошким могућностима у савременој графици.

Оствареним резултатима истраживања визуелног и садржајног аспекта пројекта кандидат ће допринети активнијем односу посматрача према уметничком делу, инкорпорираном у фасаду зграда у прометном делу града. На овај начин помера се место презентације графичког дела, излаже се визуелним променама под дејством светлости, доба дана, звукова, атмосферских услова, и омогућава стално ново перципирање дела од стране посматрача (случајног-намерног) као и могуће и пожељне психолошке реакције. Графички отисак, изведен дигиталном технологијом, компјутерски одштампан на трајном материјалу, постављен на фасаде уместо рекламних паноа и других порука, омогућиће бољи изглед делова града и понудити квалитетнији естетски садржај посматрачу.

Комисија жели да аутор истраје у реализацији свог пројекта, примени и постављању радова на одређеним локацијама. Препорука је да се обрати директно установама и надлежним министарствима тражећи средства за реализацију. На тај начин, Марија Граховац ће својим реализованим докторским уметничким пројектом допринети квалитету ликовне сцене, а могућношћу дуготрајног излагања уметничког дела у екстеријеру даће допринос и широј друштвеној заједници.

6. Закључак са образложењем доприноса пројекта уметности

Докторски уметнички пројекат кандидаткиње Марије Граховац СИЛА – ГРАФИКА У ПРОСТОРУ оригинални је допринос савременом уметничком и културном стваралаштву наше средине. Својим радом супериорно доказује нова поимања граница графичке уметности.

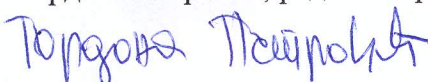
Свој крајње сведен цртеж, до кога је дошла у дугом периоду свог личног стваралаштва, материјализује употребом нових техника које омогућава дигитална технологија. У графику уводи и нове „не-графичке“ (грађевинске) материјале као подлоге за штампање.

Измештајући своје радове из галерије у простор велике фреквенности, Марија Г. својим радом омогућава и ново сагледавање функционисања уметничког дела. Перцепција уметничког дела постаје променљива и условљена добом дана, временским условима, буком, психичким расположењем пролазника-посматрача. На овај начин графика у простору постаје свеprisутна, жива и у интеракцији са амбијентом и посматрачем. Посматрачу се нуди оригинално чулно искуство.

Детаљном анализом докторског уметничког пројекта СИЛА – ГРАФИКА У ПРОСТОРУ комисија констатује да је и практични и писани део рада оригинално и значајно достигнуће у области ликовне уметности. Комисија предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета примењених уметности да прихвати извештај Комисије и проследи га Сенату Универзитета уметности у Београду на даље усвајање и покретање процедуре за његову одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Гордана Петровић, редовни професор ФПУ, Београд

Мирко Огњановић, редовни професор ФПУ, Београд

Данијела Фулгоси, редовни професор ФПУ, Београд

Сузана Вучковић, ванредни професор, Факултет уметности Универзитета у Приштини, Звечан

Драган Момиров, редовни професор ФЛУ, Београд

